

Partidul — centrul vital al națiunii noastre socialiste

Mihai M. Petrescu

Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism se înscrie ca un act de însemnătate crucială, cu semnificații profunde și atotcuprinzătoare pentru praxisul revoluționar, pentru existența și dezvoltarea națiunii noastre socialiste.

Emanație a celui mai înalt for al conștiinței și voinței patriotice și revoluționare a unui popor devenit stăpîn pe soarta sa, sancționat prin adeziunea unanimă și activă a tuturor forțelor națiunii, Programul adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R. ridică pe o nouă treaptă unitatea organică, activă și creatoare, dintre partid și națiune; adîncește și îmbogățește substanțial simbioza politică și morală dintre partid și poporul muncitor; cristalizează într-o expresie programatică principială și concretă, fundamentată pe experiența și teoria socialismului științific, locul și rolul social-istoric al partidului ca centru vital al națiunii, catalizator al creației istorice a maselor, forță de avangardă a progresului societății românești spre culmile luminoase ale comunismului.

În Raportul prezentat la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R. tovarășul Nicolae Ceaușescu, fundamentînd, într-o largă și argumentată demonstrație istorică și teoretică, temeiurile, rosturile și semnificațiile Programului ca document care „dezvoltă concepția partidului nostru asupra problemelor fundamentale ale transformării revoluționare a societății noastre și dezvoltării lumii contemporane”, a relevat totodată că „este pentru prima dată cînd partidul nostru dispune de un document care sintetizează viața și lupta de două milenii a poporului român, activitatea maselor populare, a forțelor progresiste, a mișcării revoluționare, istoria însăși a partidului nostru”. „Iată de ce, pe drept cuvînt, subliniază secretarul general al P.C.R., Programul este considerat Carta teoretică, ideologică și politică a partidului, documentul de bază care dă răspuns celor mai complexe probleme ale muncii și luptei poporului și partidului nostru, ale perspectivelor dezvoltării viitoare a țării. Iată de ce, pe drept cuvînt, se poate spune că Programul constituie expresia marxismului creator în România”¹.

---

¹ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Edit. politică, 1974, p. 104—105.

programatic, înțeles în întreaga sa complexitate praxiologică ca act unitar de diagnoză și prognoză, de opțiune și acțiune eficientă, se situează în prim plan pentru analiza structural-funcțională a oricărui sistem social-politic partidist.

Este demn de remarcă, în acest context, că în gândirea sociologică românească a fost elaborată, cu peste cinci decenii în urmă, teoria după care partidul politic, ca „unitate socială originală cu gândire proprie și voință unitară” își exprimă în primul rând și în modul cel mai elocvent personalitatea în program. Definit ca un „sistem sociologic și etic” care analizează „explicativ și critic” societatea la un moment dat, un program de partid este considerat un „credo” cu funcții programatice care formulează, dintr-o perspectivă doctrinară proprie „idealul social de realizat adică spiritul de directivă ce inspiră toate soluțiile particulare ale nevoilor timpului” și desemnează, pe această bază, „mijloacele necesare cele mai nimerite pentru realizarea acestor necesități și tactica necesară pentru a întrebuița la momentul oportun aceste mijloace”⁷. Programul ocupa, în sociologia politică a lui D. Gusti, locul unui termen de referință primordial în analiza funcțională și aprecierea valorică a partidelor politice. Din păcate limitele epistemologice și ideologice ale acestei teorii, prezidată de o concepție filozofică idealist-voluntaristă, au frânat-o să devină un instrument euristic operant într-o efectivă „sociologia militans”. Principiile i-au rămas circumscrise în cadrul unui normativism de coloratură constituționalistă pentru a se înfrunta în mod abstract și metafizic cu viciile și fenomenele negative ale politicianismului, cu lipsa de responsabilitate principială și de program a partidelor dominante din cadrul regimului politic burghez al României interbelice, fără a descifra și a diagnostica corespunzător determinările și relațiile esențiale care condiționau și modelau sistemul partidist al epocii.

Constrâns de caracterul formal și corupt al democrației burgheze, promotorul școlii sociologice de la București a încheiat studiul mai sus citat, și prin aceasta și preocupările și investigațiile personale în domeniul sociologiei partidelor politice, cu un enunț de principiu, deosebit de concludent pentru starea de fapt a fenomenului pe care l-a abordat dar și pentru modul în care a intuit un criteriu esențial în analiza și evaluarea științifică a funcțiilor și sensului partidelor politice.

« Prin partidul politic — spunea Gusti — cetățenii sînt chemați la realizarea de fapt a principiului, azi în multe părți numai contingent și negativ care este suveranitatea națională... A da democrației și calitatea pe lingă cantitatea cuprinsă în „suveranitatea națională”, iată ce se așteaptă de la partidul politic de program »⁸.

Programul unui partid nu este un act de identitate care legitimează subiectul automat și pasiv. Așa cum remarcă Ovidiu Trăsnea într-o analiză desfășurată a conceptului de partid politic, programul apare, în sistemul funcțional al unui partid, ca o componentă imanentă și definitorie cu

⁷ D. Gusti, *Partidul politic — Sociologia unui sistem al partidului politic*, în *Opere*, vol. IV, Edit. Academiei, 1970, p. 90—91 (lucrare apărută pentru prima oară în volumul *Doctrinile partidelor politice*, Edit. Cultura Națională, 1923).

⁸ D. Gusti, *op. cit.*, p. 95.

„rol informațional și formativ”⁹ care concurează la formarea, orientarea și activizarea forțelor de clasă și de masă într-un anumit front al acțiunii politice istoricește determinat. Ca atare, fiind „un mijloc, o armă de luptă politică” programul este făurit și instrumentat de autorul său în funcție de natura și caracterul intereselor de clasă în virtutea cărora există și se manifestă, în conformitate cu resorturile obiective și subiective care-i animă activitatea.

Fiecare partid fiind expresia politică a unui grup social determinat este angrenat într-un mod specific și joacă un rol propriu în complexul social global, în mișcarea istorică a unei epoci, în contextul intern și extern al existenței și dezvoltării unei națiuni. Programul, ca și ideologia, organizarea, conduita și fizionomia moral-politică, mijloacele și formele de acțiune, factura și ținuta cadrelor și a întregului mecanism funcțional ale unui partid, poartă amprenta imuabilă a forțelor sociale care l-au promovat, pe care le reprezintă și le slujește ca factor de conștientizare, de organizare și de luptă, de realizare a intereselor și scopurilor lor, a rolului și sensului lor social-istoric. Valoarea actelor, verificarea capacității și legitimității partidelor politice, a viabilității mandatului lor social-istoric se măsoară prin incidența unghiului de interese sociale pe care le reprezintă și le promovează cu interesele naționale, cu cerințele progresului, cu cauza poporului în cadrul căruia s-a format și acționează.

Prin natura sa de clasă și indisolubila sa legătură cu poporul muncitor, prin ideologia și organizarea sa revoluționară, marxist-leninistă, prin țelurile sale supreme : socialismul și comunismul — Partidul Comunist Român cuprinde în vocația sa istorică nu numai funcția de exponent și promotor de avangardă al intereselor fundamentale, al țărilor supreme ale proletariatului — cea mai avansată și revoluționară clasă a societății, de stegar al aspirațiilor și idealurilor, democratice și progresiste ale tuturor celor ce muncesc, dar și de făuritor și conducător al orinduirii care întru-chipează într-o tot mai deplină și creatoare îngemănare : puterea poporului și unitatea națională, egalitatea, libertatea, echitatea și dreptatea socială, prosperitatea patriei, independența și suveranitatea națiunii.

În perspectiva istorică, avem astăzi confirmarea plenară și ineluctabilă a modului în care partidul și-a desfășurat energia și aptitudinile sale revoluționare pentru a răspunde misiunii sale de clasă și naționale, dînd maselor populare din țara noastră, în frunte cu clasa muncitoare, vitalitatea și perspectivele, idealurile și forța de acțiune pentru ca munca și lupta, năzuințele și înfăptuirile lor să se întru-chipeze în opera de construire a socialismului, măreț act de creație și renaștere națională, contribuție de cînte la cauza libertății și progresului tuturor popoarelor.

În cursul înfăptuirii etapă cu etapă a obiectivelor revoluției și construcției socialiste, partidul și poporul au dobîndit o vastă și complexă experiență, și-au călît și dezvoltat conștiința și capacitatea de acțiune, unitatea și tăria moral-politică. În acest proces istoric s-au consacrat și s-au atestat statutul și rolul, competențele și răspunderile partidului re-

⁹ Ov. Trăsnea, *Conceptul de partid politic*, „Revista de filozofie”, nr. 1, 1972, p. 22.

voluționar al clasei muncitoare — forță conducătoare, centru vital al întregului sistem al societății socialiste — definindu-se ca atribute esențiale și legitime ale mecanismului funcțional prin care puterea politică se realizează ca adevărată suveranitate a poporului, ca putere a poporului prin popor și pentru popor.

Partidul Comunist Român întrunește astfel, ca un punct cardinal, liniile de forță, coordonatele fundamentale ale existenței și devenirii societății românești contemporane, încheată ca o puternică și suverană națiune socialistă. Legitimă, prin însăși temeliile istorice ale orânduirii socialiste, calitatea partidului de forță conducătoare a națiunii se afirmă ca o realitate fundamentală a societății noastre, consfințită prin Constituția țării, înfăptuită în tot ce reprezintă viața, munca, creația și aspirațiile poporului acestei țări, în unanimitatea sa.

Sintetizînd, în lumina socialismului științific, experiența și învățămintele revoluției și construcției socialiste în România, Programul P.C.R. subliniază valoarea teoretică și normativă a adevărului confirmat de practica revoluționară internațională după care, înfăptuirea revoluției proletare și edificarea socialismului, avînd loc în condiții istorice, naționale și sociale deosebite de la o țară la alta, de la o etapă la alta a dezvoltării sociale, impune în permanență partidului comunist „să studieze temeinic realitățile naționale și internaționale, să elaboreze linia generală strategică și tactică justă, aplicînd creator adevărurile general-valabile la condițiile concrete date. Partidul trebuie să pornească permanent de la principiul că revoluția, construirea noii orînduiri sociale nu pot fi decît rodul activității conștiente a maselor muncitoare, creația fiecărui popor care își făurește liber noua sa istorie”¹⁰.

Carta ideologică, teoretică și politică a Partidului Comunist Român, situîndu-se ferm pe această poziție principială conturează cu claritate și realism științific jaloanele și direcțiile sale de acțiune pentru a da idealului comunist expresie reală, pentru a da conținut celor mai înalte aspirații și năzuințe ale unui popor care a cucerit, prin lupta sa, capacitatea de a-și făuri conștient, în deplină suveranitate și independență viitorul. Pe temelia realizărilor de azi Programul conturează proiectul constructiv, imaginea mobilizatoare a societății socialiste multilateral dezvoltate, ai cărei parametri se cuprind în : creșterea puternică a forțelor de producție și amplasarea lor pe întreg teritoriul țării; egalizarea nivelului de dezvoltare a țării noastre cu țările socialiste avansate din punct de vedere economic și apropierea României de țările industrializate ale lumii; dezvoltarea învățămîntului și științei; perfecționarea continuă a conducerii și organizării activității economico-sociale; adîncirea democrației socialiste prin lărgirea și perfecționarea cadrului organizatoric de participare activă și efectivă a maselor la conducerea societății; intensificarea și perfecționarea activității politice, ideologice și educative de formare a omului nou, de afirmare în viață a principiilor eticii și echității socialiste; creșterea și mai accentuată a rolului clasei muncitoare în întreaga viață socială; o și mai mare apropiere între clasele și categoriile sociale, ceea ce

¹⁰ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, București, Edit. politică, 1975, p. 25—26.

va întări coeziunea lor, asigurînd omogenizarea și întărirea unității întregului popor; creșterea nivelului general de bunăstare și civilizație. În procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate se va accentua tot mai mult realizarea unor trăsături proprii societății comuniste, se va înfăptui o strînsă împletire a caracteristicilor treptei inferioare și superioare a comunismului.¹¹

Noua etapă istorică de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate potențează, în desfășurarea sa, răspunderile și rolul de avangardă și coordonator al Partidului Comunist Român, necesitînd continuu întărirea substanțială a legăturii organice dintre partid și popor.

Stadiu calitativ superior al emersiunii societății socialiste spre comunism, ea solicită gîndirii și practicii sociale răspunsuri la noile probleme cu care se confruntă societatea — în impetuoasa și atotcuprinzătoare dezvoltare istorică. Acest proces constructiv, de proporții titanice, amplifică dimensiunile de masă, înobilează conținutul democratic și generează noi forme ale relațiilor și activității politice, în toate compartimentele și direcțiile vieții sociale. Ca urmare, se desfășoară o acțiune permanentă de perfecționare a activității de concepție și organizare, de conducere și de control funcțional, de reglare conștientă și de orientare eficientă a ansamblului sistemului social și a fiecăruia din componentele sale.

Adecvarea formelor și metodelor de conducere politică, economică și administrativă în funcție de conținutul și dinamica noilor structuri și procese sociale, are în vedere faptul că nu se poate concepe făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate fără o conducere și acțiune unitară, fără funcționarea activă și plenară a centralismului democratic, fără o strînsă legătură între organele conducătoare și mase, fără a acționa după un plan unic, nu numai în economie, ci în toate domeniile de activitate, fără o îmbinare armonioasă a conducerii unitare cu inițiativa și experiența de jos, fără participarea activă a poporului la elaborarea și înfăptuirea politicii partidului în toate domeniile de activitate.

Direcționată spre întărirea forței de organizare și acțiune conștientă a orînduirii socialiste, politica partidului de perfecționare și raționalizare a instituțiilor și organismelor de stat și obștești, economice și culturale, politice și administrative, este orientată totodată spre înlăturarea fenomenelor aleatorii de birocratism și șablonism, de rutină și stagnare, de anarhie și indisciplină care, manifestîndu-se într-un domeniu sau altul, ar putea altera sau obstrucționa înfăptuirea normelor și principiilor de viață și activitate socialiste, caracterul și sensul democrației socialiste, ar prejudicia satisfacerea optimă a intereselor și aspirațiilor generale și fundamentale ale poporului, îngreunînd opera de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate, înaintarea spre comunism.

Dialectica dezvoltării economice, sociale și culturale a societății în procesul de trecere de la socialismul multilateral dezvoltat la comunism, va genera noi sarcini și direcții de acțiune politice, educative, ideologice și organizatorice pentru partid. După cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, „*Rolul partidului comunist, ca forță politică conducătoare, este acela de a conduce în mod conștient acest proces complex,*

¹¹ *Calea României spre comunism*, „Scinteia”, 9962 din 2 sept. 1974.

de a acționa în strînsă concordanță cu legitățile obiective ale dezvoltării sociale, pentru a nu permite apariția sau adîncirea unor contradicții, pentru a promova spiritul revoluționar, noul, asigurînd triumful societății comuniste, îndeplinindu-și astfel rolul său în societate”¹².

Fiecare treaptă urcată pe drumul socialismului a cimentat și cimentează tot mai mult unitatea națiunii în jurul partidului, sporește influența și forța sa integratoare în masele largi ale poporului. În decursul edificării noii orînduiri socialiste, ca urmare a transformărilor revoluționare, socialiste, în toate domeniile și la toate nivelele vieții sociale — în economie, în structura de clasă, în sistemul politic, în cultură și ideologie — s-a încheșat și se dezvoltă ca o forță motrice a progresului istoric, unitatea socialistă a întregului nostru popor. Factorul propulsator și catalizator al uriașei energii sociale, care își găsește expresia în această nouă, adevărată și puternică unitate națională, este partidul comunist, politica sa creatoare.

Călăuzit de idealurile revoluționare și umaniste ale comunismului științific, P.C.R. își întemeiază întreaga sa politică pe concepția că socialismul este opera poporului pentru popor, a omului pentru om. Crearea cadrului propice pentru manifestarea plenară a inițiativei și activității creatoare a maselor, pentru exprimarea nestînjinită a opiniei publice, pentru afirmarea și dezvoltarea personalității fiecărui membru al societății noastre este astăzi una din direcțiile principale ale activității Partidului Comunist Român. În acest proces istoric, Programul, călăuza vie a națiunii române spre comunism, orientează drumul său neabătut spre autodesăvîrșirea ei ca „o societate în care comunitatea de interese este ridicată la rangul de principiu de bază”, în care „interesul public nu se mai deosebește de interesul fiecărui individ în parte...”¹³, în care „să se producă atît de multe bunuri necesare traiului, încît fiecare membru al societății să-și poată dezvolta și exercita liber toate forțele și aptitudinile sale...”, în care societatea devine o asociație fără clase, în cadrul căreia „dezvoltarea liberă a fiecăruia este condiția pentru dezvoltarea liberă a tuturor”¹⁴.

Avînd o clară perspectivă istorică întemeiată pe înțelegerea legilor de dezvoltare socială, a tendinței fundamentale a progresului uman, Partidul Comunist Român în Programul adoptat de Congresul al XI-lea își definește sarcinile și însuși sensul devenirii sale, în cadrul dezvoltării istorice a tuturor formelor de organizare și activitate socială și comunitară — națiune, stat, democrație, a tuturor unităților economice și sociale — spre cele mai înalte forme ale conviețuirii și creației umane „în spiritul adevăratei autoconducere comuniste”. Ca atare, este previzibilă tendința ca, în condițiile realizării plene a comunismului, partidul, ca formațiune politică cu caracter istoric determinat, să dispară treptat, odată cu dispariția funcțiilor sale care vor fi însușite și dezvoltate de noile organisme ale poporului de dirijare socială, de autoconducere, de organizare și educație comunistă

¹² Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Edit. politică, 1974, p. 101.

¹³ Marx-Engels, *Opere*, vol. 2, București, E.S.P.L.P., 1958, p. 569.

¹⁴ *Idem*, vol. 4, București, Edit. politică, 1958, p. 372 și 488.

Conducerea „treburilor politice” prin puterea organizată și conștiință a poporului devine, în condițiile dezvoltării socialismului, nu numai o tendință, o ipoteză ideală, ci reprezintă un act funcțional concret istoric care se amplifică în procesul perfecționării noilor forme de existență și activitate socială. „Res publica” capătă în condițiile socialismului, caracterul unui sistem social global, unitar și integral, a cărui capacitate de autoconducere și autoreglare — generate virtual de baza și determinările obiective ale înaintării spre comunism a noi formațiuni social-istorice — își găsește împlinirea în măsura în care devine act de conștiință socială și prin aceasta acțiune socială conștientă. Nucleul vital al acestui fenomen social-istoric este partidul comunist.

Atestată de logica legităților progresului social, axioma materialist-istorică după care „odată cu profunzimea acțiunii istorice va crește amploarea masei care o înfăptuiește”, reprezintă în condițiile construcției socialiste și comuniste un principiu al acțiunii politice, o condiție și un criteriu de eficiență ale praxisului revoluționar.

Programul P.C.R. validează ca principii și norme de activitate ale sistemului nostru politic toate acele măsuri care în experiența dobândită de partid, mai ales în ultimul deceniu de dezvoltare a societății românești și-au confirmat viabilitatea și eficiența, conferind noi valori democrației socialiste, unității moral-politice a națiunii noastre socialiste. Între aceste măsuri se înscriu: promovarea conducerii colective în toate sectoarele; dezvoltarea pe multiple planuri și în variate forme a dialogului dintre organele superioare de partid și de stat și masele largi ale oamenilor muncii; întărirea spiritului democratic și a responsabilității în organele și aparatul de stat; creșterea atribuțiilor organelor locale; stimularea activității și participării organizațiilor de masă și obștești la viața social-politică a țării; antrenarea opiniei publice la dezbaterea problemelor și măsurilor privind activitatea politică, economică, social-culturală, la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a statului și partidului nostru.

Întregul proces de dezvoltare și adâncire a democrației socialiste și a suveranității națiunii, se înfăptuiește din inițiativa partidului, în condițiile perfecționării continue a statului și metodelor sale de muncă, ale creșterii rolului său politico-ideologic în toate domeniile de activitate, la toate nivelele, în întreaga sferă de acțiune a comunității noastre sociale.

Evidențiind direcțiile și principiile programatice ale acestui proces, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază cu tărie formele și metodele proprii activității partidului care „nu se poate realiza prin metode administrative, ci printr-o intensă activitate politică, organizatorică și educativă, prin unirea maselor largi ale oamenilor muncii, a întregului popor”¹⁵.

Experiența țării noastre evidențiază cu pregnanță — după cum relevă documentele P.C.R. — ca o tendință obiectiv necesară, legică, a desfășurării acțiunii sociale în cursul procesului de dezvoltare socialistă spre comunism, integrarea organică tot mai strinsă a activității partidului, ca centru coordonator, în activitatea tuturor organelor sociale de stat și economice.

¹⁵ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Edit. politică, 1974, p. 87.

Este vorba de un proces de osmoză funcțională în cadrul sistemului politic, rezultată, după cum s-a evidențiat, din implantarea tot mai adâncă și mai substanțială a partidului în viața și activitatea întregii societăți, prin participarea nemijlocită a organizațiilor, a organelor și activiștilor de partid la rezolvarea sarcinilor și problemelor construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. În acest sens, în ultimii ani au fost create o serie de organe, care sînt simultan organe de partid și de stat. De asemenea, o serie de cadre de partid au fost investite cu funcții de răspundere și în organele de stat. Expresie a extinderii și adîncirii rolului conducător al partidului, dialectica acestei îmbinări se manifestă în actuala etapă prin întărirea concomitentă a activității și rolului statului, a organizațiilor obștești și a celorlalte organisme sociale în mobilizarea, organizarea și integrarea într-un efort unitar a tuturor forțelor sociale, a întregii energii creatoare a societății avînd ca obiectiv strategic: dezvoltarea multilaterală a socialismului, crearea premiselor necesare în vederea trecerii în perspectivă, la făurirea societății comuniste.

În virtutea acestui scop, acțiunea partidului este îndreptată spre organizarea, conducerea și planificarea întregii activități sociale, impulsînd și orientînd dinăuntru tuturor verigilor sistemului social-politic, printr-o activitate vie, angajată, participarea clasei muncitoare, a întregului popor la construirea societății socialiste multilateral dezvoltate, la crearea condițiilor pentru înaintarea spre comunism. Rezultatul acestei acțiuni este o dezvoltare în amploare și intensitate a democrației socialiste, o angajare tot mai puternică și mai concretă a partidului în conducerea statului și a organizațiilor obștești, în ansamblul sistemului social-politic al societății, al întregii națiuni.